

AZ ALSÓ TAGOZATI
MOZGÁSOS JÁTÉKOKBAN
FELLELHETŐ
OKTATÁSI-NEVELÉSI LEHETŐSÉGEK

Tapasztalatom, hogy a nevelők az alsó tagozati mozgásos játékok gyakorlati végrehajtása folyamán megelégedtek a tanulók nagyfokú mozgásigényének spontán kielégítésével, a játék céltudatos vezetésével nem igen törődtek. Ez a pedagógiai hiányosság egyrészt a helytelen szemléletből adódott, mely alapján a mozgásos játékoknak nem tulajdonítanak különösebb pedagógiai értéket. Megelégedtek azzal, hogy felügyelet mellett játszottak a gyerekek. E helytelen szemléletből adódott, hogy nem is ismerték a mozgásos játékokban rejlő értékes oktatási-nevelési lehetőségeket, melyek minden tantervi játékban fellelhetők. E lehetőségeket igyekeztem konkretizálni az oktató-nevelő munka szempontjából. Így jutottam el arra a következtetésre, hogy a mozgásos tantervi játékokat a következő szempontok alapján vizsgáljam.

1. Az oktató-nevelő munka szempontjából:
 - a) Oktatási feladat.
 - b) Nevelési feladat.
2. A pszichofizikai képességek fejlesztése szempontjából.
 - a) Testi képességek fejlesztése.
 - b) Pszichikus képességek fejlesztése.

Nagyon értékes megfigyelési szempont a mozgásos játékok folyamán a cselekvés lelki tényezőinek vizsgálata: az érzelmek, valamint az akarat tulajdonságok vizsgálata. Ettől eltekintettem, ugyanis a nevelési feladatban a cselekvés várható lelki tényezőinek vizsgálata, megfigyelése megtalálható.

Továbbiakban szeretném bemutatni konkrét példákon elképzelésemet azzal a szándékkal, hogy a kisgyermek mozgásos játékait az intellektuális képzés, a szellemi és a testi képességek tudatos fejlesztése és a nevelés szolgálatába állítsam, fokozva a testnevelési óra pedagógiai értékét.

Néhány játék elemzése a fenti szempontok alapján:

„Házatlan mokus” I. o.

a) Oktatási feladat: A futás megindítása, futás közben gyors irányváltoztatások és megállások oktatása.

b) Nevelési feladat: A helyzet adta körülmények alapján, felismerni a lehetőségeket és eredményesen megoldani a feladatokat, rátermettségre való nevelés. Jellemtulajdonságok alakítása, aki előbb ér be a házba, azé a ház, nem szabad erőszakkal, vagy nem igazmondással megszerezni a há-

zat. A gyermektránszadalmomban az egymáshoz való viszony alakítása.

a) Testi képességek fejlesztése: A gyorsaság, ügyesség testi képességeinek fejlesztésére adódik lehetőség a futás, a gyors megállások és irányváltoztatások alkalmával.

b) Pszichikus képességek fejlesztése: A játék célkitűzésénél fogva kiváló lehetőséget nyújt a megosztott figyelem fejlesztésére, a látás és a mozgás koordinációjának helyes érzékelésére.

Hatozás. II. o.

Oktatási feladat: A játék rövid ismertetése és gyakorlati elsajátítása. A gyakorlati végrehajtás folyamán lehetőség adódik a futómozgás gyakoroltatására, esetleges javítására, valamint a futás közben a gyors megállásra és irányváltoztatásra.

Nevelési feladat: A játék egyéni természeténél fogva, segítséget nyújt a nevelőnek, a tanulók alakuló személyiségének spontán megismerésére: egyéni önzés, fegyelmezetlenség, negatív érzelmi megnyilvánulások, indulat, erőszakosság, vagy ennek ellenkezői — bajtársiasság, öntudatos fegyelem, kultúrált magatartás, becsületesség (azé a buzogány, aki előbb elérte) felismerésére.

Testi képességek fejlesztése: A folyamatos futás közben az álló képesség fejlesztésére nyílik alkalom, valamint az ügyesség, gyorsaság fejlesztésére a gyors megállások, a buzogány megszerzése közben.

Pszichikus képességek fejlesztése: Az akaratos mozgás (futás) látás és hallás, érzékszerveinek koordinációja. A futómozgás készséggé való fejlesztése. Az idegrendszer és az izommozgás összehangoltságának eredménye az ügyesség, mint testi képesség fejlődése. Intellektuális képességek fejlesztése, a megosztott figyelem (mozgás közben figyelemmel kell kísérni a buzogányok helyzetét, társaim várható cselekvését és a vezénylő tanulót), következtetés, gondolkodás és ennek folyamataként várható az eredményes cselekvés = a buzogány megszerzése.

Váltóverseny (staféta) III. o.

A váltóverseny rövid leírása.

Két csapatot alakítunk. A csapatokat az indítóvonal mögött kettes oszlopban felállítjuk. A csapatok előtt kb. 10—12 m távolságra elhelyezünk három számolyt felfordítva, úgy, hogy két számoly a két csapattal szemben és, a harmadik a kettő között. A szemben elhelyezett számolyok a saját számoly és a középen levő a közös számoly. Az egyik csapat lesz a piros csapat, a másik a fehér. A közös számolyba a piros csapat elhelyezi a piros labdáját és a fehér csapat a fehér labdáját.

Feladat: A közös számolyból a saját labdát át kell helyezni a saját számolyba, visszafutni a csapathoz és kézérinthez indítani a következőt. Ez a csapattag a saját számolyból a labdát átteszi ismét a közös számolyba. Az a csapat győz, amelyik korábban elvégzi a kapott feladatot.

A staféta-verseny elemzése:

Oktatási feladat: Állórajt és a helyes váltás-oktatása. Az állórajtnál a testsúly az elől levő lábon, kartartás és mérsékeltlen felemelt fejtartás ellenőrzése. A futás fokozása, majd csökkentése, a testsúly helyzetének érzékelése. A játék gyakorlati végrehajtásának megnevelése.

Nevelési feladat: A játék tartalmi és formai lényege értékes nevelési lehetőségeket tartalmaz számunkra. Az egyén magatartása a közösségben. Becsületesen, és kitartóan végigcsinálni a kapott feladatot, még akkor is, ha esetleg valamelyik csapattag akarata ellenére hibát ejtett. Ugyanis a másik csapat is ejtett hibát és akkor egyformák újra az esélyek.

A gyöngébbek segítése, a futók sorrendiségének összeállításakor. A szabályok maradéktalan betartása (törvénytisztelet).

A győző csapat tapsolja meg a legyőzötteket, lovagias, nemes magatartásra nevelés.

Magatartás esztétikájának gyakorlására ad lehetőséget a játék akkor, amikor a verseny végén minden csapattagnak csendben vigyázz állásban kell várni a játék befejezését, illetve értékelését.

Testi képességek: A gyors futás alkalmával a gyorsaság fejlesztésére adódik alkalom. A gyorsaság és a helyes futómozgás kapcsolata. Az ügyesség fejlesztésére a labda áthelyezések és a váltáskor van lehetőség.

Pszichikus képességek: A térben való látás és a megosztott figyelem, az akaratlagos mozgás és a látás koordinációja fejlődik a feladat végrehajtása folyamán. A saját labdának változó helyzete a folyamatos figyelemre, emlékezésre, esetleg a gondolkodás bekapcsolásával, pontosan megállapíthatja, hogy hátra kerül a sor, hol lesz a labda. Izomérzékelés fejlesztése: a futás fokozása, lassítása közben, valamint a labdakezelés alkalmával. A futómozgás és a labdakezelés készségeinek fejlesztése.

„Fogyasztó körben” IV. o.

a) **Oktatási feladat:** Labdaátadás és labdafogás biztonságának a növelése. Technikai és taktikai gyakorlás a labda adogatása közben. Célbadobás változó irányban mozgó célra, helyezkedés, a labda elfogása, illetve lehajlása a labda elől.

b) **Nevelési feladat:** A játék kiváló lehetőséget nyújt játékos formában a kollektív tevékenység nevelésére, ugyanis a játék folya-

mán szinte önkéntelenül felszínre kerül az egyéni önzés, amikor a kevésbé ügyeseket igyekeznek a játékból kikapcsolni. Ugyancsak az ügyesebbek igyekeznek védeni a gyengébbeket, azáltal, hogy célpontul teszik ki magukat, hogy elkaphassák a labdát.

a) **Testi képességek fejlesztése:** Az ügyesség és gyorsaság testi képességeinek fejlesztésére adódik alkalom. A labda eldobása, illetve elkapása a labdaérzék (izomérzékelés) fejlesztésére és ezáltal a labdakezelés, a jártasság, később a készség fokára emelkedik. A helyes labdakezelés a látás, a mozgás és izomérzékelés koordinált idegtevékenységének eredménye.

b) **Pszichikus képességek fejlesztése:** A periférikus látás alakítása, a mozgó labda elkapása, illetve elhajlás a labda elől, a helyezkedés folyamán. Ennek kapcsán a megfigyelőképesség fejlesztése, valamint a következtetés, gondolkodás, intellektuális tényezőinek bekapcsolódása, a helyzetfelismerések folyamán.

E néhány gyakorlati példa szemléltetése után megjegyzem, hogy a játékok gyakorlati végrehajtása folyamán az elemzési szempontok komplex módon jelentkeznek. Ennek ellenére szükségesnek véltem e komplex hatások felbontását azért, hogy a fellelhető lehetőségekre külön-külön is felhívjam a figyelmet.

A testi képességek fejlesztése nyomán figyelemmel kísérjük a pszichikus képességek alakulását, a tárgyi tudás gyakorlása és elmélyítése folyamán, a megszerzett mozgásismereteket a jártasság és készség fokára emeljük. Ez pedig végső eredményben nem más, mint a pszichofizikai adottságok alapján — a testi és a pszichikus képességek alakítása.

Mészáros Ferenc

Esztergom, Tanítóképző Intézet

A KÖVETŐ OLVASÁS KÉPZŐ HATÁSAIRÓL

A követő olvasás — melyet a gyakorlatban sokszor tévesen azonosítunk a néma olvasással — nagyon eljártos és jelentős olvasási forma. Mint az elnevezés is jelzi, ennél a formánál mások hangos olvasását hangadás nélküli olvasással követik a többiek. (Hangosan kisebb-nagyobb csoportok, egyes tanulók, a tanító avagy valamely audiális eszköz „olvashat”, s ezt az olvasást követi némán egy vagy több tanuló.)

Ennek az olvasási módnak a szerepe ma sem eléggé tisztázott még, s ez azért meglepő, mert a képzési idő túlnyomó részében így gyakorolják az olvasást a tanulók. A követő olvasásról többnyire azt tartjuk, hogy az valami szükséges rossz, valami mellékes járuléka az olvasási